

Examenul național de bacalaureat 2026

Proba E. d)

Logică, argumentare și comunicare

Simulare

Varianta 2

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÊTEL

(30 pont)

A. Írja a vizsgalapra az alábbi kijelentésekkel kapcsolatos helyes válaszok betűjelét. Csak egyetlen helyes válaszlehetőség létezik.

1. A bizonyítási eljárás egy bizonyításban azt jelenti, hogy:
 - a. az a következtetés vagy a következtetések összessége, amellyel a premisszákból levezetjük a tézist;
 - b. egy kategorikus kijelentés felvetése, amit megvitatásra szánunk;
 - c. egy sor premissza, amelyekből a tézist nyerjük;
 - d. az a logikai folyamat, amelynek során egy kijelentést hamisként elutasítanak.
2. A deduktív következtetés olyan érvelés, amelyben:
 - a. ha a premisszák igazak, a konklúzió csak valószínű;
 - b. a konklúzió ugyanolyan általános vagy kevésbé általános, mint a premisszák;
 - c. a konklúzió általánosabb, mint a premisszák;
 - d. a konklúzió általánosabb, mint a premisszák, vagy olyan általános, mint azok.
3. A *Néhány park évelő virágokkal díszített*. kijelentésben a terminusok:
 - a. mindkettő elosztott;
 - b. csak a logikai predikátum elosztott;
 - c. a szubjektum elosztott, de a predikátum nem elosztott;
 - d. mindkettő nem elosztott.
4. A meghatározást alkotó szerkezeti elemek:
 - a. a meghatározandó, a meghatározó, a meghatározási viszony;
 - b. a meghatározó, a meghatározás elemei, a meghatározás kritériuma;
 - c. a meghatározás alapja, a meghatározás osztályai, a meghatározási viszony;
 - d. a meghatározás kritériuma, a meghatározandó, a meghatározási viszony.
5. Az *“Egyetlen macska sem repülő lény, ezért egyetlen repülő lény sem macska.”* következtetés:
 - a. közvetlen dedukció, egyszerű megfordítás;
 - b. közvetlen dedukció, esetlegességen alapuló megfordítás;
 - c. közvetlen dedukció, szillogizmus;
 - d. nem teljes indukció, egyszerű felsoroláson alapuló indukció;
6. A *“Néhány kiemelkedően teljesítő diák nemzetközi olimpikon.”* kijelentés kvantora:
 - a. néhány kiemelkedően teljesítő diák;
 - b. nemzetközi olimpikon;
 - c. néhány;
 - d. van.

7. Tartalmi kör szempontjából az *udvariasság* fogalom:

- a. egyedi, egyszerű, konkrét, abszolút;
- b. absztrakt, egyszerű, nem üres, pozitív;
- c. pontos, elosztott, egyszerű, absztrakt;
- d. absztrakt, egyszerű, pozitív, abszolút.

8. Ha a *fűzet* fogalmához hozzáadjuk a *vonalas* tulajdonságot, akkor:

- a. a tartalom nő, amíg a terjedelem csökken;
- b. a tartalom csökken, amíg a terjedelem nő;
- c. a tartalom és a terjedelem változatlanok maradnak;
- d. a tartalom nő, amíg a terjedelem változatlan marad.

9. Az osztályozás során a homogenitás szabálya feltételezi, hogy:

- a. az osztályozás tárgya csak egy osztályba tartozhat, nem kettőbe;
- b. minden osztályozás átlátható és pontos kell legyen;
- c. egy osztályon belül az elemek közötti hasonlóság fontosabb, mint a különbségek;
- d. az osztályozás ne hagyjon ki egyetlen elemet sem.

10. Az "*Egyes fiatalok nem középiskolás diákok*" kategorikus kijelentés:

- a. részleges állító
- b. részleges tagadó
- c. egyetemes tagadó
- d. egyetemes állító

20 pont

B. Adottak az A, B, C, D és E fogalmak olyan formán, hogy a C fogalom metszi az A-t és B-t, melyek hasonlóképpen metsző viszonyban állnak egymással. A D fogalom az A, B és C fogalmak neme. Az E fogalom alárendeltje egyaránt az A-nak és a B-nek is és ellentétes a C fogalommal.

1. Ábrázolja az Euler-diagram módszer segítségével, egyetlen közös diagramon, az öt fogalom közötti logikai viszonyt! **2 pont**

2. Állapítsa meg az A, B, C, D, és E fogalmak közötti logikai viszony alapján, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak (az igaz kijelentéseket I betűvel, míg a hamis kijelentéseket H betűvel jelölje):

- a. Egyetlen A sem C. c. Némely A nem D. e. Némely A (van) E. g. Minden B (van) D.
- b. Némely B (van) C. d. Minden A (van) C. f. Egyetlen D sem B. h. Egyetlen C sem E.

8 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

- 1. *Néhány tanulmánykönyv iskolai tankönyv.*
- 2. *Egyes emberek nem rendelkeznek felsőfokú végzettséggel.*
- 3. *Minden közlekedési tábla hasznos a balesetek elkerülésében.*
- 4. *Egyetlen kör sem szögekkel és oldalakkal rendelkező geometriai alakzat.*

A. Alkosssa meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés alárendelt ellentétését, a 2-es kijelentés fölrendeltjét, a 3-as kijelentés ellentmondóját és a 4-es kijelentés ellentétét.

8 pont

B. Alkalmazza a megfordítás és átalakítás műveleteit, leszármaztatva az 1-es és a 4-es kijelentés helyes megfordítottját és átalakítottját formális és természetes nyelven egyaránt.

8 pont

C. Alkossa meg formális és természetes nyelven egyaránt a 2-es kijelentés átalakított megfordítottjának az ellentmondóját, valamint a 3-as kijelentés alárendeltjének megfordítottjának átalakítottját.

6 pont

D. Két tanuló, X és Y, a következőképpen vélekedik:

X: Ha minden szabadidős tevékenység pihentető az emberek számára, az azt jelenti, hogy egyetlen szabadidős tevékenység sem fárasztó az emberek számára.

Y: Mivel egyes illatos virágok tavaszi növények, ebből következik, hogy minden tavaszi növény illatos virág.

A fenti helyzetből kiindulva:

- a. Írja le formális nyelven a két diák vélekedését; **4 pont**
- b. állapítsa meg a formalizált érvelések logikai helyességét/helytelenségét; **2 pont**
- c. magyarázza meg Y tanuló érvelésének logikai helyességét/helytelenségét. **2 pont**

III. TÉTEL **(30 pont)**

A. Adott a következő két szillogisztikus módozat: iae-1, eao-3.

a). Írja fel mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát. **4 pont**

b). Alkosson természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel az a). alpontban írt következtetési séma valamelyikének. **2 pont**

c). Ellenőrizze mindkét szillogisztikus módozat érvényességét a Venn-diagram módszer segítségével, ugyanakkor szögezze le a grafikus ábrázolás eredményéből, hogy milyen álláspontra jutott (például: érvényes szillogisztikus módozat/ érvénytelen szillogisztikus módozat). **8 pont**

B. Alkosson formális és természetes nyelven egyaránt egy érvényes szillogizmust, amellyel alátámasztja a következő kijelentést: *“Egyes épületek üveg konstrukciók.”*

6 pont

C. Adott a következő szillogizmus: *Egyes szorgalmas emberek társaságkedvelő és optimista személyek. Tehát, mivel egyetlen melankolikus temperamentumú személy sem társaságkedvelő és optimista, egyes szorgalmas emberek nem melankolikus temperamentumú személyek.*

A fenti szillogizmusból kiindulva, állapítsa meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak. A vizsgalapra csak az adott kijelentésnek megfelelő számot írja és az igaz kijelentéseket jelölje **I**-vel, míg a hamisakat **H**-val:

- 1. A felső fogalom elosztott a konklúzióban, ahogy a premisszában is.
- 2. A szillogizmus konklúziója egy részlegesen tagadó kijelentés.
- 3. A következmény logikai szubjektuma a *melankolikus temperamentumú személy*.
- 4. A középfogalom mindkét premisszában elosztott. **4 pont**

D. Adott a következő meghatározás: *A könyv műveltség és ihlet forrása.*

a). Említsen meg egyet a meghatározás szabályai közül, amit a fenti meghatározás megsért! **2 pont**

b). Neveze meg a meghatározás egy másik szabályát, amelyik különbözik az a) pontban említettől! **2 pont**

c). Alkosson egy olyan meghatározást, amelynek a meghatározandó fogalma a *“könyv”*, és amely megsérti a b). alpontban említett szabályt! **2 pont**